

Lovforslag nr. L 166. Fremsat den 5. februar 1985 af Lenger (VS), Albrechtsen (VS), Anne Grete Holmsgård (VS), Elisabeth Bruun Olesen (VS) og Tinning (VS)

Forslag

til

Lov om ændring af borgerlig straffelov

(Forhøjelse af den kriminelle lavalder)

§ 1

I borgerlig straffelov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 527 af 1. november 1981, som ændret senest ved lov nr. 239 af 1. juni 1982, foretages følgende ændring:

I § 15 ændres »15 år« til: »18 år«.

§ 2

Loven træder i kraft ved bekendtgørelsen i Lovtidende og har virkning for lovovertrædelser, som begås fra og med denne dato.

Bemærkninger til lovforslaget

Lovforslaget har til formål at hæve den kriminelle lavalder fra 15 til 18 år. Det vil sige, at straffeforanstaltninger ikke skal kunne anvendes over for personer, som endnu ikke er fyldt 18 år, og at lovovertrædelser begået af ganske unge skal betragtes som sociale problemer.

Den kriminelle lavalder blev sidste gang ændret med straffelovsreformen af 1930, hvor den blev sat op fra 14 til 15 år, selv om straffelovskommissionen af 1905 havde anbefalet en uændret lavalder. Spørgsmålet gav dog anledning til en del diskussion. I det første straffelovsudkast, der blev fremsat den 2. december 1924 (se Folketingstidende 1924-25, tillæg A, sp. 3145), var foreslået en kriminel lavalder på 15 år. Det ændrede sig undervejs, og i udkastet fra folketingssamlingen 1928-29 var den sat ned til 14 år. Efter anbefaling i udvalgsberetningen (se Folketingstidende 1928-29, tillæg B, sp. 2113) ændredes grænsen dog igen til 15 år, da justitsministeren i folketingssamlingen 1929-30 for sjette gang fremsatte forslag til borgerlig straffelov.

Bag ønsket om en eventuel lavere kriminel lavalder lå især ønsket om at kunne straffe ved visse politiforseelser. Det var forudsat, at strafanvendelse under alle omstændigheder måtte ske med varmsomhed, og det samtidig indførte ungdomsfængsel var kun tiltænkt aldersgruppen 16-21 år. Disse forudsætninger var aktuelle, uanset om den kriminelle lavalder skulle være 14 eller 15 år, og de viser, at der allerede ved vedtagelsen af den borgerlige straffelov var stor tvivl om de unges strafegnethed, selv hvad angår aldersgruppen, som lå over begge de diskuterede aldersgrænser.

Formålet med en kriminel lavalder

Den kriminelle lavalder har til formål at beskytte en ung lovovertræder mod sanktioner, som på en uhensigtsmæssig måde vil påvirke hans personlighed i mange år fremover. Den skal til en vis grad beskytte ham mod hans egne handlinger og sikre, at der iværksættes foranstaltninger over for ham, som mere har til formål at hjælpe ham på rette vej end blot at straffe.

Der kan således rejses berettiget tvivl om, hvorvidt straf – og i særdeleshed straf efter straffelovens § 33 – overhovedet kan øve nogen positiv indflydelse på et menneske, der befinder sig i en vigtig personlig udvikling. Tværtimod virker en kriminel lavalder på kun 15 år som en dårlig undskyldning for de sociale myndigheder til ikke at iværksætte hjælp og støtte over for den unge lovovertræder. Sociale problemer bliver i stedet gjort til politiets, domstolenes og kriminalforsorgens problem.

Lektor i kriminologi Flemming Balvig siger den 15. januar 1985 til dagbladet Information:

»Når man forsker i årsagerne, viser det sig klart, at de ikke kan overskue konsekvenserne, og derfor vil det være helt ulogisk at pålægge dem straffesanktioner . . . Hvad kriminaliteten angår, er det ligegyldigt, hvor den kriminelle lavalder ligger, for det påvirker ikke selve kriminaliteten. Men det er heller ikke spørgsmålet. Det, vi må tage stilling til, er, hvilke borgere vi kan tillade os at bruge apparatet over for. Og det er ikke rimeligt at bruge det over for unge, som ikke kender konsekvenserne af deres egen kriminalitet, ligesom vi ved, at desto yngre de er, desto mere skader det deres voksne liv at være straffet.«

Diskussionen om den kriminelle lavalder bør komme ud over det niveau, hvor det kun diskuteres, hvilken straf der er rimelig, hvordan den begåede lovovertrædelse forholder sig til straffen og hvordan man bedst kan give den unge en »lærestreg«. De lovovertrædelser, der begås af helt unge, er nemlig ikke på nogen måde udtryk for egentlig organiseret kriminalitet, men snarere udtryk for sociale eller kulturelle problemer eller tilfældige drengestregere. Mange af de unge har en social baggrund med problemer i skolen, en splittet familie og manglende udfoldelsesmuligheder, og det er især over for en sådan baggrund, der må sættes ind.

Det er en opgave for de sociale myndigheder – og ikke for politiet og domstolene! Den stigende tendens til, at politikerne lader politiet skride ind, må derfor betragtes med stor betænkelighed. Poli-

tiæt skal opklare forbrydelser og sikre tryghed og frihed, ikke løse boligproblemer eller sociale problemer. De sociale myndigheder, skolerne, kulturforvaltningerne og politikerne skal sikre de unge så gode opvækstvilkår, at de ikke – for deres egen og andres skyld – kommer på kant med loven. Det er udtryk for politisk fejhed at vælte politiske og sociale problemer over på politiet, og det er udtryk for kulturel fattigdom at anvende straffesystemet over for børn og unge.

Netop fordi sanktionssystemet er så uhensigtsmæssigt i forhold til børns og unges problemer, kan det kun med rimelighed anvendes som konsekvens af, at man har opgivet de pågældende unge. Hvis dette er udgangspunktet, er der mening i at bringe det i anvendelse. Men det er jo netop ikke udgangspunktet. I så fald ville forslagsstillerne også være ganske uenige. Tværtimod er det erklærede udgangspunkt fortsat, at de unge lovovertrædere skal støttes, hjælpes og stimuleres. I konsekvens heraf må samfundet holde op med at anvende de midler, der indebærer den bedste garanti for, at de unge netop ikke støttes, hjælpes og stimuleres.

Forholdet til andre lavaldrer

Forslagsstillerne har tidligere gjort sig til talsmænd/-kvinder for differentierede lavaldrer, som det f.eks. kendes fra Island. Dette indebærer, at der ikke nødvendigvis behøver at være sammenfald mellem f.eks. myndighedsalder, valgretsalder, seksuel lavalder og kriminel lavalder. Disse kan godt indtræde successivt. Princippet bør være, at de, der giver den unge ansvar, bør indtræde først. Gennem ansvarsudøvelse udvikles og styrkes personen. Senere kan der så indsættes sanktioner, men netop gennem ansvarsudøvelsen vil det så vise sig, at »behovet« for sanktioner bliver mindre. Ansvarsudøvelsen kan ske gennem indflydelse på sit eget liv og muligheden for at deltage i samfundsmæssige beslutninger. Aktivitet og deltagelse i små og store beslutningsprocesser vil være af stor udviklingsmæssig betydning.

Det er derfor helt i overensstemmelse med denne opfattelse af »rækkefølgen« for de enkelte lavaldrer, at strafferetlige sanktioner først bør kunne iværksættes fra det fyldte 18. år.

Historisk har de forskellige lavaldrer ikke fulgt hinanden, end ikke den seksuelle og den kriminelle lavalder. Før straffelovsreformen af 1930 var den seksuelle lavalder således 12 år og den kriminelle lavalder – som nævnt – 14 år.